

Orang-oetans in de Apenheul (foto) en Ouwehands Dierentpark werden onderzocht op hun 'dating-gedrag', maar bleken nogal lui op de momenten dat zij geacht werden mogelijke partners te 'swipen'. FOTO'S ANP/HH

Orang-oetan ook luiaard

BEDREIGDE APENSOORT GEEN FAN VAN TINDER

door Mandy Meijer

LEIDEN • Tinderen is hard werken. Tenminste, dat vinden de orang-oetans in de Apenheul en Ouwehands Dierentpark als zij op een knop moeten drukken om een andere aap naar links te swipen. Onderzoekers van de Universiteit Leiden wilden weten in hoeverre deze apen kijken naar uiterlijk wanneer ze hun partner kiezen. Maar eenvoudig ging dat niet, omdat de dieren liever lui dan moe waren tijdens het online daten.

De vrouwelijke orang-oetans zaten voor een touchscreen en mochten met een druk op een rode of groene knop aangeven of ze een mannetje visueel interessant vonden. Eén van de mannetjes die ze te zien kregen, was dominant, met imposante wangplaten, het an-

dere mannetje niet. Promovendus Tom Roth had gedacht dat de vrouwtjes vooral geïnteresseerd zouden zijn in de dominante mannetjes, maar dat bleek anders te liggen. Ze waren het meest geïnteresseerd in de rode knop of hadden weinig zin om hun arm op te tillen.

Zuinig met energie

„Dat hadden we niet helemaal verwacht, maar het verbaasde ons ook niet”, zegt Roths promotor Mariska Kret, hoogleraar cognitieve psychologie. Orang-oetans zijn erg langzaam. „Dat is evolutionair gezien heel logisch”, aldus Kret. „Ze hebben veel eten nodig en moeten dus zuinig zijn met hun ener-

Hoogleraar Mariska Kret

gie.” Dit is anders dan bij bijvoorbeeld chimpansees of bonobo's, die juist heel snel zijn.

Omdat de touchscreens geen succes waren, gingen de onderzoekers aan de slag met oogtrackers. Hierbij konden ze zien welk mannetje de meeste aandacht trok. Dat was bij deze test vaak wél het dominante mannetje. „We hebben voornamelijk de vrouwtjes laten tinderen, want die zijn toch kieskeuriger”, zegt Kret met een glimlach. „Dat is bij alle primaten zo, dus ook bij mensen.”

Emoties

De experimenten waren niet alleen om fokprogramma's te stimuleren zodat de apen niet uitsterven, maar ook om meer te begrijpen van de emoties van aapachtigen. Wat de aandacht trekt van de apen laat ook zien wat ze belangrijk vinden. Vervolgens kan door te kijken naar hartslag en pupilgrootte worden bepaald welke emoties hierbij komen kijken. Er waren geen tekenen van stress of angst te zien bij de vrouwtjes die naar dominante mannetjes keken. Waarschijnlijk waren ze dus wel enigszins geïnteresseerd in een potje paren.

Onderzoeken zoals deze tonen aan welke eigenschappen recent zijn ontstaan en welke al langer geleden zijn ontwik-

Orang-oetans worden bedreigd met uitsterven, dus het is zaak dat ze een partner kiezen.

Promovendus Tom Roth

keld in verwante soorten. De omgeving van de primaat kan veel verschil maken. Zo zijn mensen en chimpansees betrekkelijk xenofobisch, omdat ze veel rekening moesten houden met (onbekende) vijanden in hun omgeving. Bonobo's zijn dan weer niet echt bang voor vreemden, want die hebben hun evolutie doorgemaakt in een veilige omgeving met minder competitie.

„Bij apen die niet hoefden te vechten om het alfamannetje te zijn, zijn sterke mannen af en toe ook niet de leider van de groep”, zegt Kret. „Je ziet dan gebeuren dat een slimme vrouw de groep leidt.” Onder andere bij bonobo's zijn soms de vrouwen dus de baas.

Succesvol nageslacht

Orang-oetans zijn, in tegenstelling tot meeste andere apensoorten, voornamelijk op zichzelf. Ze worden bedreigd met uitsterven, dus het is zaak dat ze een partner kiezen. „Het is dus niet alleen van wetenschappelijke waarde dat we dit doen”, zegt Kret, „ook voor het dierenwelzijn en het bevorderen van succesvol nageslacht.” Wanneer de vrouwelijke orang-oetans vruchtbaar zijn, worden ze overgeplaatst naar andere dierenwouden om incest te voorkomen. „Dan is het toch fijn als ze zelf mee mogen kiezen met welk mannetje ze zich willen voortplanten.”

KRINGEN

MARCEL PEERBOOM VOLLER

Vakpremier

Als het er uitziet als een eend en kwaakt als een eend, is het waarschijnlijk een eend. Deze tegeltjeswijsheid kwam uit de koker van Henri Bontenbal, de CDA-leider die in het 'programkabinet' van informateur Kim Putters toch gewoon een meerderheidskabinet ziet.

Is dat zo? We hebben er dit weekeinde even op kunnen kauwen, niet op de eend, maar op de term programkabinet, maar eerlijk gezegd ben ik nog geen steek opgeschoten. Hoe moet dit nu verder? Van het concert des levens krijgt niemand een program, maar de bestuurlijke toekomst is nu wel erg ongewis.

En tegenstrijdig. Zo moet er een beknopt regeerakkoord komen, het liefst een pagina met alleen de hoofdlijnen. Ik moest meteen denken aan het beruchte A4'tje van Geert Wilders waarop hij in 2016 zijn verkiezingsprogramma in elf punten samenvatte – hier even tot één woord teruggebracht: de-islamisering – en waarvan hij inmiddels bijna al zijn wensen heeft verkwanseld aan het politiek polderen.

Zo zie je maar. Ook in een ijskast is verkiezingsretoriek uiteindelijk onderhevig aan bederf.

Een heel algemeen akkoord dus, maar dan moeten er wel gedetailleerde afspraken worden gemaakt over, hou je vast: financiën, koopkracht, de rechtsstaat, wonen, voedselzekerheid, bestaanszekerheid, zorg, veiligheid, migratie, landbouw, visserij, stikstof, bestuurlijke vernieuwing, vestigingsklimaat en internationale politiek.

Minister-president gezocht. Wie durft?

Eigenlijk alles waar we in dit land mee kampen en waarvoor doortimmerde doelstellingen nodig zijn, zou je zeggen. Maar goed: als dit allemaal al lukt, moet het programkabinet in de Tweede Kamer op zoek naar een meerderheid per onderwerp. Daar gaat heel veel tijd en oeverloos debat in zitten en dat is fruikend voor de besluitvorming en daadkracht.

Ook is niet duidelijk of de vier partijen daadwerkelijk mensen gaan leveren voor het kabinet en zou de ideale ploeg, volgens Putters, voor de helft bestaan uit mensen met politieke ervaring en de andere helft uit 'buitenstaanders'. Oftewel: vakministers. Dat klinkt mooier dan het is, omdat vaak wordt vergeten dat het ministerschap óók een vak is, zeker in de Haagse slangenkuil. Vraag dat maar aan Ernst Kuipers.

Ook de premiersvraag blijft boven de markt hangen. Er circuleert een lijstje namen, van Klaas Dijkhoff (doet-ie niet) en Kim Putters (wil niet) tot aan Sophie Hermans. Maar dat lijkt mij degene die als laatste wordt gekozen bij gymnastiek en dan tijdens een potje trefbal als eerste omver wordt gekegeld.

Het is de vraag of er wel iemand is te vinden die leiding wil geven aan dit experiment. Misschien is dat nog wel de grootste horde die moet worden genomen. Wie durft? Gezien het gekrakeel van de afgelopen maanden tussen de vier partijen, zou alleen een vakpremier in aanmerking komen. Iemand met een ruime ervaring in crisismanagement, behept met een flinke dosis Groningse nuchterheid en een voorkeur voor handgedraaide sigaretjes.

Ik vermoed echter dat zelfs Johan Remkes deze aan zich voorbij laat gaan.

'Net als bij mensen zijn de vrouwtjes toch kieskeuriger'